

Overweging 8 augustus 2013

openstaan voor het goede

Lezingen: Micha 5, 1-3; Openbaring 21, 1-7; Lucas 1, 39-45.

De lezing uit Micha eindigt met de woorden: "zij zullen in veiligheid wonen, omdat zijn macht reikt tot de grenzen der aarde". Dit wordt gezegd van God die door zijn macht ervoor zorgt dat zijn volk in veiligheid kan wonen.

Nu moet gezegd worden dat macht niet het beste milieu is om je veilig te voelen. Op macht gevestigde vrede draagt altijd het gevaar van geweld in zich. In die zin is het nooit echt veilig, omdat de veiligheid en vrede in stand worden gehouden door met macht alles te onderdrukken dat die vrede zou kunnen verstoren.

De staat oefent macht uit door regels en handhaving om de vrede en veiligheid in het land te waarborgen. Zo nodig maakt zij gebruik van geweld om de vrede te handhaven. Je merkt dat dit alleen al taalkundig wringt.

Op wereldniveau proberen supranationale organen, zoals de Verenigde Naties, door verdragen en desnoods met gebruik van wapenen de vrede te handhaven of te herstellen.

We mogen ons hierbij ernstig afvragen of in die situaties wel sprake is van echte vrede en ware veiligheid. Macht en veiligheid gaan eigenlijk slecht samen. Daarom heb ik ook eens nader gekeken naar die zin bij de profeet Micha. Twee woorden zijn daarin belangrijk (in veiligheid wonen en macht). Letterlijk wordt gezegd dat zij kunnen rusten. Hetzelfde woord dat we vinden in de zevende dag de rustdag, de sabbat. De dag waarop God rust van alle werk dat zijn handen hebben gemaakt. Het is een heilige dag, gewijd aan de relatie met God, waarop die relatie in alle gerustheid en ongestoord beleefd kan worden. Eigenlijk een dag om te rusten in God en bij Hem te verwijlen. Vandaar dat het vertaald wordt met "wonen in veiligheid". En dat kan dan doordat zijn grootheid (niet zozeer zijn macht, hoewel het gebruikte woord dat ook wel kan betekenen) over de hele aarde aanwezig is. Met andere woorden: er is rust, omdat zijn grootheid over de hele aarde erkend wordt.

De vertaling kan dan luiden: "zij zullen gerust zijn, omdat Gods grootheid reikt tot het einde van de aarde". Dat is een andere nuancering. En het komt ons meer levensnabij. De erkenning van Gods grootheid brengt vrede, gerustheid, onder de mensen.

Vandaag vieren we het feest van de geboorte van Maria, de moeder van de Heer. Door de grootheid van de Zoon ontvangt ook de moeder eer. Als de moeder van Jezus is zij de eerste geloofsgetuige en verkondiger van het geheim dat in haar geopenbaard wordt. We noemen haar ook wel de eerste van de gelovigen. Haar gelovige ontvankelijkheid is voorbeeld voor onze eigen geloofshouding. Zoals in haar het Woord is vlees geworden en vrucht gedragen heeft, zo mag ook in ons leven en getuigenis het woord openbaar worden en vrucht dragen.

In het verhaal van Lucas wordt duidelijk dat Maria niet zelf haar geheim van de daken roept. Het is Elisabeth, die zelf ook een woord van belofte heeft ontvangen. Zij betitelt Maria als de moeder van haar Heer. Maria ontvangt een status die in overeenstemming is met de belangrijkheid van haar zoon. Een plek in de openbaarwording van het door God beloofde heil. Dat is niet iets om je op voor te laten staan. Het is geen verdienste. Het is uitverkiezing. Het gaat niet om haar, maar om wat God door haar laat gebeuren.

Dit wordt op schitterende wijze duidelijk gemaakt in het op deze scene volgende loflied

van Maria, dat begint met de woorden "mijn ziel maakt groot de Heer". Dat betekent niet dat God groot wordt door Maria, maar dat Maria God groot maakt in haar hart.

Zowel Elisabeth als Maria hebben die fiere deemoed van ontvankelijk te zijn voor de werking van Gods liefde en de doorwerking van diens belofte met betrekking tot de openbaring van zijn verlossende betrokkenheid op de wereld en voor zijn volk. Zij scheppen in zich de ruimte waardoor God zijn Naam groot kan maken op aarde. Door Johannes, de Voorloper en Wegbereider, en door Jezus, de Zoon en Heiland. Elisabeth en Maria worden daar niet minder van, maar meer.

Paulus zegt dit anders: "God moet groter worden en ik kleiner". God doet grote dingen door kleine mensen. Dat "kleine" moeten we niet in fysieke, maatschappelijke of psychologische zin verstaan, maar in religieuze zin. Deze mensen hebben geen minderwaardigheidsgevoel en zijn ook niet maatschappelijk onaanzienlijk. Zij stellen zichzelf echter, ten opzichte van God, niet op de eerste plaats. Zij gaan niet van zichzelf uit, maar van God en diens belofte.

Maria en Elisabeth, en ook Paulus, zijn ruimhartig en maken in hun leven plaats voor de Ander die in hen zijn heilsbedoeling wil openbaren.

God kan alleen maar groot zijn in de wereld, wanneer er mensen bereid zijn de prioriteit niet bij zichzelf te leggen. Niet de eigen eer op de eerste plaats te zetten, met de eigen belangen voorop. God kan groot worden in mensen die bereid zijn voor Hem een stapje terug te doen, mensen die juist daardoor hun eigen statuus bereiken.

Niet als een avatar van hun op zichzelf gerichte verlangens, maar als een mens die God zichtbaar maakt.

Maria is niet Maria doordat zij voor zichzelf een liedje staat te zingen. Zij doet dat als draagster van de belofte en bezingt het heil dat aan alle mensen ten goede komt, de melodie van een nieuwe wereld. En Elisabeth verkondigt de heilsbetrokking tussen Johannes en Jezus, die tegelijk de innige verbondenheid is tussen het Oude en het Nieuwe Testament. Het wil zeggen dat wat beloofd is, nu in vervulling gaat.

Maria is ook het beeld van de geloofsgemeenschap in wier midden Jezus zichtbaar wordt wanneer die gemeenschap in diens naam bijeen is. En Hij blijft er zichtbaar wanneer mensen in hun persoonlijk leven naar Hem blijven verwijzen. Hun leven laten geschieden naar dat Woord. Gevoed door de eucharistische gaven van zijn aanwezigheid ontstaat er een innige band met ons als gelovigen. Vanuit de plek die Hij inneemt in ons hart kunnen we niet anders dan van Hem getuigen. Een getuigenis dat krachtiger en geloofwaardiger is naarmate de plaats die Hij in ons leven heeft, groter is.

Zo wordt Gods naam groot in deze, onze, wereld. Niet alleen tot de eer van God zelf, maar ook tot heil van ons mensen.

Zijn grootheid kan in ieder van ons tot gelding komen. Anders gezegd: Ieder van ons is in staat om de zichtbare aanwezigheid van God in de wereld te vergroten. Door voor elkaar te zijn wat God is voor ons: liefde, betrokkenheid, leven bevorderende nabijheid, gerechtigheid, vrede.

Als wij in deze wereld werkelijk in vrede en veiligheid met elkaar willen leven, moet de vrede van binnenuit groeien. Niet afgedwongen door uiterlijke macht of geweld. Niet vrede als een balance of terror, een houding van ik doe jou niets opdat jij mij niets doet.

Dat is vrede gebaseerd op vrees. Dat kan niet blijven. Wanneer er iets verandert in het machtsverevenwicht slaat die vrede om in wreedheid.

Wil er werkelijk een nieuwe hemel en een nieuwe aarde over ons dalen, dan zullen we daarvoor moeten kiezen. Met elkaar. Niemand kan dat alleen omdat vrede en veiligheid geen individuele kwaliteiten zijn. Het zijn de kenmerken van een geslaagde samenleving. Ook in een totaal geseclariseerde samenleving is dit mogelijk wanneer ieder doordrongen is van het feit dat wanneer één geweld vertoont, de hele samenleving onveilig wordt. Het is mogelijk wanneer we kiezen om essentiële waarden voor de voortgang van het leven te stellen boven onze eigen directe behoeftebevrediging.

Het visioen van een nieuwe hemel en nieuwe aarde is al vervuld. Het hangt niet alleen van ons af. Maar zonder ons kan het ook niet. In de Openbaring daalt de stad van vrede in deze wereld en de komende wereld neer vanuit die nieuwe hemel om zich te verenigen met wie op aarde wonen. Het is het teken van een nieuw verbond tussen God en mensen. Een verbond van duurzame vrede, vreugde en vervulling, waar God en mens eindelijk weer samen zijn.

Daaraan mogen wij, ieder naar vermogen, ons steentje bijdragen. In de naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest. Amen.